

**“ЎзРТХБ” АЖ Бошқарувининг
2020 йил “13” ноябрдаги
131 - сонли баённомаси билан
«Тасдиқланган»**

**“ЎзРТХБ” АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТИДА
ЭЛЕКТРОН КЎРГАЗМА-ЯРМАРКА САВДОСИНИ
ЎТКАЗИШ ҚОИДАЛАРИ**

Тошкент 2020 йил

I - Бўлим.	Умумий қоидалар.
II - Бўлим.	Биржа, унинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари
III - Бўлим.	Электрон тижорат иштирокчилари, уларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари
IV - Бўлим.	Кафолатланган битимларнинг бажарилишини таъминлаш учун шарт-шароитлар яратиш тартиби.
V - Бўлим.	Электрон кўргазма савдосини ташкил қилиш тартиби.
VI - Бўлим.	Битимларни рўйхатдан ўтказиш ва расмийлаштириш тартиби.
VII - Бўлим.	Клиринг ва ҳисоб-китоб қилиш тартиби.
VIII - Бўлим.	Иштирокчиларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш.
IX - Бўлим.	Биржадаги низоларни ҳал қилиш тартиби.
X - Бўлим.	Фавқулодда вазиятлар.
XI - Бўлим.	Яқуний қоидалар

1-сонли илова "Норезидентлар учун акцепт-ариза".

Ушбу қоидалар Ўзбекистон Республикасининг "Электрон тижорат тўғрисида" ги қонунига, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил 2 августдаги "Электрон ярмаркалар, аукцион ва танловлар ташкилотчиларининг — ахборот воситачиларининг фаолиятини ташкил этиш тартиби тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида" ги 249-сонли, 2018 йилнинг 17 январдаги "Биржа ва кўргазма-ярмарка савдосини тартибга солишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида" ги 33-сонли, 2016 йил 2 июндаги "Электрон тижоратда битимларни амалга ошириш тартибини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги 185-сонли, 1999 йил 6 майдаги "Ўзбекистон Республикасида биржа ва кўргазма-ярмарка савдосини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" 223-сонли қарорларига мувофиқ, "Ўзбекистон республикаси товар-хомашё биржаси" АЖда электрон кўргазма ва ярмарка савдони ташкил этиш тартибини белгилайди.

I. Умумий қоидалар Атамалар ва таърифлар

1. Электрон кўргазма - ярмарка савдоси - бу фуқаролик муомаласидан чиқарилмаган ва битим предмети бўлган товарларни, ишларни, хизматларни (бундан буён матнда товарлар) сотиш имкониятини берадиган "Ўзбекистон Республикаси товар-хом ашё биржаси" АЖнинг ахборот тизимидан фойдаланган ҳолда электрон тижоратнинг электрон савдосини ташкил этишнинг шакли.

2. Мазкур Қоидаларда қуйидаги тушунчалар қўлланилади:

аванс тўлови - Клиринг иштирокчиси томонидан киритилган нақд пул миқдори, шу жумладан биржа комиссияси тўлови, шунингдек томонларнинг омонатлари;

агент — биржа томонидан аккредитация қилинган ҳамда топшириқ шартномаси ёки комиссия шартномаси асосида электрон тижоратда сотувчилар ва харидорларга воситачилик хизматларини кўрсатадиган электрон тижорат иштирокчиси — юридик шахс;

акцепт - оммавий оферта бўйича шахснинг ушбу Қоидаларнинг шартларини тўлиқ ва сўзсиз қабул қилиниши тўғрисидаги акцепт – ариза (хабарнома);

апостил – расмий ҳужжатда чет элда фойдаланиш учун расмийлаштирилган, хорижий расмий ҳужжатларни легаллаштириш талабини бекор қилувчи Конвенцияга мувофиқ (1961 йил 05 октябрдаги) имзонинг ҳақиқийлиги, имзолувчининг шахснинг мавқеи ва ҳужжат тасдиқланган муҳр ёки штамп изининг ҳақиқийлигини тасдиқловчи махсус штамп;

Арбитраж (Ҳакамлик) комиссияси – биржанинг доимий ваколатли органи бўлиб, битимлар ва бошқа унинг ваколатларига тегишли бўлган масалалар бўйича келиб чиқадиган низоларни "Ўзбекистон Республикаси товар-хомашё биржаси" Акциядорлик Жамиятининг Арбитраж комиссияси тўғрисидаги Низомга мувофиқ кўриб чиқади;

Биржа - "Республика товар-хомашё биржаси" АЖ - электрон ярмаркалар (кўргазма - ярмарка савдоси билан бирга), ким ошди савдолари ва танловларини ташкиллаштирувчи ахборот воситачиси.

нақд пулни блокировка қилиш - битим ёпилгунга қадар битим бўйича сотувчилар ва харидорларнинг мажбуриятлари тўлиқ бажарилишини таъминловчи пул ҳаракатининг тўхтатилиши;

ЭРИнинг ёпиқ калити - электрон рақамли имзо ёрдамида олинган, фақат имзоловчига маълум бўлган ва электрон ҳужжатда ЭРИ яратишга мўлжалланган белгилар кетма-кетлиги;

Клиринг - томонларнинг ўзаро мажбуриятларини белгилаш, аниқлаш ва ҳисобга олишга қаратилган, шунингдек улар ўртасидаги ўзаро ҳисоб-китобларни қонун ҳужжатларига, ушбу Қоидаларга ва биржанинг бошқа маҳаллий ҳужжатларига мувофиқ амалга ошириладиган операциялар мажмуи;

комиссия йиғими - тасдиқланган тарифларга мувофиқ Биржа томонидан клиринг иштирокчиларига тақдим этилган ахборот-воситачилик хизматлари, шу жумладан ҳисоб-китоб ва клиринг хизматлари учун тўланган пул миқдори;

шахсий ҳисоб - клиринг иштирокчиларининг пул маблағларини ҳисобга олиш учун мўлжалланган ҲККП (ҳисоб-китоб-клиринг палатаси) ҳисобга олиш рўйхатидаги ёзувлар тўплами;

клиринг иштирокчисининг битим бўйича тўловга қодир эмаслиги - ҲККП томонидан, ушбу Қоидаларда назарда тутилган тартибда, тан олинган клиринг иштирокчисининг битим бўйича ўз мажбуриятларини бажармаганлиги ёки битим бўйича ўз мажбуриятини тўлиқ (ўз вақтида) бажармаганлиги;

шахсий кабинет - кўргазма ва ярмарка савдоларида қатнашиш, шунингдек зарур маълумотларни жойлаштириш ёки олиш учун кириш таъминланадиган клиринг иштирокчисининг шахсий саҳифаси;

Харидор - кўргазма ва ярмарка савдо тизимида товарларни сотиб олиш бўйича унинг ўзи ёки унинг номидан битим амалга ошириладиган клиринг қатнашчиси;

етказиб бериш тўловга қарши - ҳисоб-китоб учун қабул қилинган ушбу битим бўйича товарларни етказиб бериш тўғрисидаги маълумотларга мувофиқ, битим бўйича товарлар учун сотувчига пул маблағларини ўтказилиши ҲККП томонидан назорат қилинадиган Клиринг иштирокчиси томонидан мажбуриятларнинг бажариш тартиби;

сотувчи – унинг томонидан ёки унинг номидан кўргазма-ярмарка савдоси тизимида товарларни сотиш бўйича битим тузилган клиринг қатнашчиси;

Ҳисоб-китоб-клиринг палатаси (ҲККП) - клиринг электрон тизими орқали биржа битимлари (кейинги ўринларда битим деб аталади) бўйича клиринг, ҳисоб-китоб ва ўзаро ҳисоб-китобларни амалга оширишни таъминловчи Биржанинг таркибий бўлинмаси;

ҳисоб-китоб-клиринг хизмати - ҲККП томонидан клиринг иштирокчиларига битимлар бўйича клиринг қатнашчиларининг мажбуриятлари ва даъволарини аниқлаш, яраштириш, ҳисобга олиш ва тугатиш, шунингдек улар бўйича ҳисоб-китобларни амалга ошириш бўйича кўрсатиладиган хизмат;

тўловлар амалга оширилган битимлар (ТАОБ) — биржа товарини юклаш учун сотувчига асос бўладиган ва тузилган кафолатланган битим бўйича қарздорликни тўлиқ қоплайдиган миқдорда сотиб олувчининг ҲККПдаги ҳисобварағига пул маблағлари келиб тушган кафолатланган битимлар рўйхати;

етказиб бериш хужжатлари реестри (ЕБХР) — сотувчи томонидан шахсий кабинет орқали жўнатиладиган, юклаш санаси ва юкланган товарлар миқдори кўрсатилган ҳолда юклаш амалга оширилган, битимлар рўйхати;

Клиринг қатнашчиси - акцепт йўллаган ва ушбу Қоидаларда белгиланган тартибда ҳисоб-китоб-клиринг палатасида рўйхатдан ўтган биржа аъзоси ва/ёки унинг миждоси;

жарима - битим бўйича контрагент тўловга қодир бўлмаган тақдирда ХККП томонидан клиринг иштирокчисининг ҳисобига закат суммасида қўшилган маблағлар;

электрон клиринг тизими - ушбу Қоидаларга мувофиқ клирингни амалга ошириш учун мўлжалланган дастурий-техник воситалар, маълумотлар базалари, телекоммуникация воситалари ҳамда ХККП дастурий таъминоти йиғиндиси.

электрон рақамли имзо (бундан буён матнда ЭРИ) - электрон хужжатдаги мазкур электрон хужжат ахборотини электрон рақамли имзонинг ёпиқ калитидан фойдаланган ҳолда махсус ўзгартириш натижасида ҳосил қилинган ҳамда электрон рақамли имзо очик калити ёрдамида электрон хужжатдаги ахборотда хатолик йўқлигини аниқлаш ва электрон рақамли имзо ёпиқ калитининг эгасини идентификация қилиш имкониятини берадиган имзо.

QR-код (матрицали штрихланган код) - дастурий таъминот ва аппарат томонидан ўқиладиган биржа битими тўғрисидаги маълумотга ҳаволани ўз ичига олган оптик белги. Код тан олингач, биржанинг веб-сайтига ҳавола юборилади, унинг бўлимида операция тўғрисидаги маълумотлар сақланади. Биржа битимининг QR-кодиди ишлатиб, биржанинг маълумотлар базасида сақланадиган биржа шартномасининг асл нусхасига киришингиз ва электрон шаклда битимнинг қоғоз нусхасини текширишингиз мумкин.

II. Биржа, унинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

3. Электрон кўргазма – ярмарка савдолари биржа ахборот тизимида амалга оширилади.

4. Биржа қуйидаги ҳуқуқларига эга:

унинг томонидан электрон кўргазма – ярмарка савдоси иштирокчиларига кўрсатилаётган хизматлари учун ҳақ олиш;

электрон кўргазма – ярмарка савдосини ташкил этиш қоидалари, стандартлари ва тартибини, шунингдек унинг иштирокчиларига қўйиладиган талабларни мустақил равишда белгилаш;

электрон кўргазма – ярмарка савдоси иштирокчиларига хизматларни кўрсатишни тўхтатиб туриш ёки электрон кўргазма – ярмарка савдоси иштирокчиларининг биржа томонидан белгиланган қоидалар, стандартлар ва тартибларни бузган, электрон кўргазма – ярмарка савдоси иштирокчисиларига қўйиладиган талабларга номувофиқлигида ёки электрон кўргазма – ярмарка савдоси иштирокчисининг биржа ва электрон кўргазма – ярмарка савдоларининг бошқа иштирокчилари олдидаги тўланмаган қарзининг мавжуд бўлган тақдирда хизматларни кўрсатишни рад этиш;

қатнашчиларнинг одоб-ахлоқ қоидаларига оид талабларни белгилаш;

қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқлар.

5. Биржа қуйидагиларга мажбур:

камида беш йил давомида электрон кўргазма ва ярмарка савдосини ташкиллаштириш билан боғлиқ бўлган маълумотлар ва ҳужжатларни сақлашни амалга ошириш ва бундай маълумотлар ва ҳужжатлардан доимий равишда захира нусха кўчириш;

узиннинг ахборот тизимини Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги серверларга жойлаштириш;

қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятларни олиш.

6. Биржа Интернетда ўз веб-сайтида қуйидаги маълумотлар ва ҳужжатларнинг ошкор бўлишини таъминлайди:

Ўзбекистон Республикасида электрон кўргазма ва ярмарка савдосини ўтказишни тартибга солувчи қоидаларнинг;

электрон тижорат иштирокчиларига хизматларни тақдим этиш бўйича оммавий битим;

ушбу Қоидаларнинг;

электрон кўргазма ва ярмарка савдоси иштирокчиларига хизматлар кўрсатиш учун тарифлар;

мажбурий очилиши қонунда назарда тутилган бошқа маълумотлар.

7. Биржа электрон кўргазма – ярмарка савдосини ўтказиш жараёнига аралашингга, электрон кўргазма – ярмарка савдосида қатнашувчиларнинг контрагентларни танлаш ва битимлар тузиш эркинлигини чеклашга, уларни тузишда нархларни белгилаш жараёнига аралашингга ёки электрон кўргазма – ярмарка савдоси қатнашчиларининг қонунчиликда берилган ҳуқуқларини бошқа тарзда чеклашга ҳақли эмас.

8. Биржа электрон ҳужжатлар таркибига ва сотувчилар, харидорлар ва уларнинг вакиллари томонидан берилган электрон хабарларнинг мазмуни билан боғлиқ ҳуқуқий оқибатларга жавобгар эмас.

Ш. Электрон тижорат иштирокчилари, уларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

9. Биржанинг ахборот тизимидан фойдаланувчи электрон кўргазма – ярмарка савдосининг иштирокчилари (бундан буён матнда иштирокчилар деб юритилади) битимлар тарафлари бўлган юридик шахслар ва яқка тартибдаги тадбиркорлар - сотувчилар ва харидорлар, шунингдек ўз миқдорлари номидан сотувчи ва харидорга ўз ЭРИдан фойдаланган ҳолда электрон кўргазма – ярмарка савдосида воситачилик хизматларини кўрсатувчи агентлардир.

10. Электрон кўргазма – ярмарка савдосида товарларни сотувчилар ва харидорлар фақат юридик шахслар ва яқка тартибдаги тадбиркорлар бўлишлари мумкин.

11. Ахборот тизимларидан фойдаланган ҳолда кўргазма ва савдода иштирок этиш сотувчи ва харидор томонидан мустақил равишда ёки шахсий кабинет орқали танланган агентлар орқали амалга оширилади.

12. Электрон кўргазма – ярмарка ярмаркасида иштирок этиш учун сотувчилар ва харидорлар биржада рўйхатдан ва идентификациядан ўтишлари лозим.

13. Қатнашчиларни рўйхатдан ўтказиш ва идентификациялаш (норезидентлардан ташқари) биржанинг ахборот тизимида солиқ органлари томонидан берилган ЭРИ калитидан фойдаланган ҳолда амалга оширилади. Норезидентлар савдо кўргазмасида фақат агентлар орқали иштирок этишлари мумкин.

14. Рўйхатдан ўтиш жараёнида иштирокчилар оммавий оферта билан танишадилар ва тўлдирилган анкета шаклида акцепт юборадилар. Акцептнинг юборилиши оммавий оферта қабул қилинганликни тасдиқланганини ва унинг шартларига сўзсиз рози бўлганликни билдиради.

15. Анкета тўлдирилгандан сўнг тизимга киришда фойдаланиладиган логин 20.

Клиринг иштирокчиси томонидан кўрсатилган электрон почтага юборилади.

16. Хорижий юридик шахсларни, шунингдек юридик шахс ташкил этмаган ҳолда фаолият кўрсатаётган чет эллик якка тартибдаги тадбиркорларни (бундан буён матнда норезидент деб юритилади) аккредитация қилиш учун талабнома берувчилар ХҚКП ходимларига қуйидагиларни тақдим этадилар:

ушбу Қоидаларнинг 1-иловасига мувофиқ акцепт-ариза;

ўзгартириш ва қўшимчалар киритилган (консуллик легаллаштириш ёки апостиль мавжудлигида) таъсис ҳужжатларининг нусхалари, уларнинг манфаатларини ишончномасиз ҳимоя қилиш ҳуқуқига эга бўлган юридик шахс раҳбари тўғрисидаги маълумотлар;

Норезидент номидан иш юритиш ваколатига эга бўлган шахснинг ишончномасининг асл нусхаси (ёки нотариал тасдиқланган нусхаси): ФИП очиш, битимни бажаришни (товарларни танлаш, темир йўл хизматлари учун тўловларни амалга ошириш ва ҳоказо) ташкил этиш ҳамда товарларни Ўзбекистон Республикаси божхона ҳудудидан ташқарига олиб чиқиб кетиш манфаатларини ифода этиш, судлар, ҳакамлик комиссияси, ўз ваколатларини қайта ишониб топшириш;

норезидент номидан иш олиб боришга ваколатли шахснинг шахсини тасдиқловчи ҳужжат (паспорт ёки унинг ўрнини босувчи ҳужжат).

17. Рўйхатга олиш (аккредитация) натижаларига кўра электрон кўргазма ва ярмарка савдоси иштирокчиларига тузилган битимлар бўйича ҳисоб-китобларда иштирок этиш учун биржа ХҚКП маълумот тизимига ва шахсий кабинетига кириш учун шахсий ҳисобварағи берилади.

18. Биржа ва электрон кўргазма ва ярмарка савдоси иштирокчилари ўртасидаги расмий ёзишмалар, шунингдек бошқа маълумотларни тарқатиш биржанинг электрон почтаси ёки шахсий кабинет орқали амалга оширилади.

19. Клиринг иштирокчиси қуйидаги ҳуқуқларга эга:

биржа томонидан рўйхатга олинган битимлар бўйича клирингда иштирок этиш; шахсий ҳисобнинг ҳолати, мажбуриятларнинг бажарилиши, мижоз ва унинг ҳисоб рақами тўғрисида зарур маълумотларни олиш;

биржа ва контрагентлар олдидаги пул мажбуриятларини муддатидан олдин бажариш;

контрагентнинг розилиги билан товарларни етказиб бериш бўйича мажбуриятларни муддатидан олдин бажариш;

шахсий ҳисобварағидан унга хизмат кўрсатувчи банкдаги ҳисоб рақамига бўш пул маблағларини ўтказиш;

оммавий шартномани, тахмин қилинаётган кундан камида 30 кун олдин Биржани хабардор қилган ҳолда, бекор қилиш. Бундай ҳолда, шартнома бекор қилинишидан олдин пайдо бўлган мажбуриятлар бажарилган бўлиши лозим.

Клиринг иштирокчиси амалдаги қонун ҳужжатлари, ушбу Қоидалар ва Биржанинг бошқа маҳаллий ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга эга бўлишлари мумкин.

20. Клиринг иштирокчиси куйидагиларга мажбур:

ушбу Қоидаларга мувофиқ ХККПга зарурий, ишончли ҳужжатлар ва маълумотларни тақдим этиш;

қонун ҳужжатларида, ушбу Қоидаларда ва Биржанинг бошқа маҳаллий ҳужжатларида белгиланган талабларга риоя қилиш;

белгиланган тарифларга мувофиқ комиссия йиғимлари бўйича мажбуриятларни бажариш;

Биржа ва контрагентлар олдидаги мажбуриятларини бажариш;

Биржа томонидан талаб қилинадиган ҳаракатларни қонуний равишда бажариш;

клиринг хизмати кўрсатилиши билан боғлиқ, шунингдек шахсий кабинетдан фойдаланганда клиринг иштирокчиси учун маълум бўлган маълумотларнинг махфийлик режимига риоя қилиш;

ўз ваколатлари доирасида Биржанинг ваколатли органлари томонидан қабул қилинган қарорларни бажариш;

шахсий кабинетдаги маълумотларнинг таркибини кунига камида икки марта текшириш;

хафтада камида икки марта Интернетдаги биржа веб-сайтига ташриф буюриш;

низоларни ушбу Қоидаларда белгиланган тартибда ҳал қилиш.

клиринг иштирокчиси шахсий кабинет орқали амалга ошириладиган барча операциялар учун шахсан жавобгардир.

шахсий кабинетдан нотўғри фойдаланиш натижасида ёхуд пароль ёки ЭРИ калитини клиринг иштирокчиси томонидан шахсий кабинетдан фойдаланиш учун учинчи шахсларга берилганда, пайдо бўлиши мумкин бўлган зарарлар учун Биржа жавобгар бўлмайди.

клиринг иштирокчилари қонун ҳужжатларига, ушбу Қоидаларга ва Биржанинг бошқа маҳаллий ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятларни ҳам олишлари мумкин.

21. Ушбу Қоидаларнинг шартларини қабул қилган ҳар бир клиринг иштирокчиси ўз номи, жойлашган ўрни ва клиринг иштирокчисининг анкетасида кўрсатилган бошқа маълумотлар, шунингдек унинг мажбуриятлари ва жавобгарлик чоралари бузилганлиги фактлари тўғрисидаги маълумотлар Интернет тармоғидаги Биржанинг веб-сайтларида эълон қилинишига розилик билдиради.

22. Агентлар ва уларнинг мижозлари (сотувчилар ва харидорлар) ўртасидаги муносабатлар, шу жумладан кўрсатилган хизматлар учун олинадиган ҳақ миқдори топириқ шартномаси ёки улар ўртасида тузилган комиссия шартнома билан тартибга солинади.

23. Клиринг иштирокчиси – агент қуйидагиларга мажбур:

қонун ҳужжатлари, ушбу Қоидалар ва Биржанинг маҳаллий ҳужжатларига мувофиқ биржадаги ўз фаолиятини амалга ошириш;

битимлар тузишда мижознинг кўрсатмаларига (буйруқларига) қатъий амал қилиш.

Биржадан олинган, мижозларга тааллуқли ҳар қандай маълумот, шунингдек клиринг тўғрисидаги маълумотларни дарҳол ўз мижозларига хабар бериш;

ўз ҳисобидан ва мижоз ҳисобидан амалга оширилган битимларнинг алоҳида ҳисобини юритиши;

ушбу мижозлар манфаати учун тузилган битимларни бажармаслик билан боғлиқ ёки бажарилмаслигига олиб келиши мумкин бўлган ҳолатлар тўғрисида дарҳол ўз мижозларини хабардор қилиш;

мижозларни ушбу Қоидалар ва Биржанинг бошқа маҳаллий ҳужжатлари билан таништириш;

электрон кўргазма ва ярмарка савдосини тартибга солувчи ушбу Қоидаларга ва Биржанинг бошқа маҳаллий ҳужжатларига киритилган ҳар қандай ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида мижозларни ўз вақтида хабардор қилиш;

мижозни унинг шахсий кабинетидан фойдаланиш қоидалари билан таништириш;

мижозларга хизмат кўрсатиш натижасида ўзига маълум бўлган маълумотларни сир сақлаш;

Агентлар қонун ҳужжатлари ва ушбу Қоидаларга мувофиқ бошқа мажбуриятларни ҳам олишлари мумкин.

24. Агент ўз мижози ёки учинчи шахслар олдида унинг буюртма шартномаси бўйича буюртмаларни аниқ бажариши натижасида келиб чиқадиган оқибатлар учун жавобгар бўлмайди.

25. Электрон кўргазма – ярмарка савдоси ва биржа иштирокчилари ўртасидаги муносабатлар ушбу Қоидаларга ва оммавий шартноманинг шартларига, шунингдек Биржанинг веб-сайтида эркин фойдаланишдаги Биржанинг бошқа маҳаллий ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилади.

26. Биржа электрон кўргазма – ярмарка савдосида қатнашувчиларнинг тенглигини таъминлашга мажбур. Биржанинг электрон кўргазма – ярмарка савдоси иштирокчиларига хизмат кўрсатиш шартлари, шу жумладан уларнинг нархи электрон кўргазма – ярмарка савдосининг барча иштирокчилари учун бир хил.

27. Биржа учинчи шахслар олдида электрон кўргазма – ярмарка савдоси қатнашчиларининг, шу жумладан Биржанинг ахборот тизимидан фойдаланган ҳолда тузилган шартномаларининг мажбуриятлари бўйича жавобгар бўлмайди.

IV. Кафолатланган битимларнинг бажарилишини таъминлаш учун шарт-шароитлар яратиш тартиби

28. Кафолатланган битимларнинг бажарилишини таъминлаш учун шарт-шароитлар қуйидаги йўллар билан яратилади:

клиринг ва ҳисоб-китобни амалга ошириш;

товарларни етказиб беришни ҳисобини юритишни амалга ошириш;

маблағларни олдиндан депозит қилиш механизмларини яратиш;
битим мажбуриятларига риоя этилишини назорат қилиш.

29. Кафолатланган битимларнинг бажарилишини таъминлаш учун барча тўловлар "етказиб бериш тўловга қарши" принципи асосида амалга оширилади. Томонлар ўртасидаги битимлар бўйича узоқ муддатли мажбуриятларнинг кафолат муддати, шартномада белгиланган даврда техник ва ахборот таъминоти ва бошқа шу каби мажбуриятларнинг бажарилиши, шартноманинг алоҳида шартлари ва Ўзбекистон Республикасининг қонунларида белгиланган тартибда, Биржа иштирокисиз амалга оширилади.

30. Кўргазма – ярмарка савдоларида тузилган кафолатланган битимларнинг бажарилишини молиявий кафолатини таъминлаш учун барча ҳисоб-китоблар ҲҚКП орқали амалга оширилади.

V. Электрон кўргазма савдосини ташкил қилиш тартиби

31. Биржа томонидан ташкил этиладиган электрон кўргазма – ярмарка савдосида сотувчилар қуйидаги битим усулларини танлашлари мумкин:

кафолатсиз битимлар;
қисман кафолатланган битимлар (импорт битимлари тузишда);
кафолатланган битимлар.

Томонлар кўргазма – ярмарка савдосида ўзларининг ЭРИларидан фойдаланган ҳолда қатнашадилар. Уларнинг ЭРИларидан фойдаланганликлари электрон тизимда тузилган шартноманинг ҳақиқийлигини тан олиш учун асос бўлиб, ёзма равишда тузилган ва томонлар имзолаган, шу жумладан томонларнинг муҳрлари билан тасдиқланган шартномага тенглаштирилади.

(“ЎзРТХБ” АЖ Бошқарув 2020 йил 13 ноябрдаги 131-йигилиш баённомасига мувофиқ 31-банд янги таҳрирланган)

32. Кафолатланмаган битимлар тузишда биржа иштирокчиларига битим тузиш ёки битимнинг қарама-қарши томоннинг мажбуриятларини бажариш кафолатларини бермайди.

32¹. Қисман кафолатланган импорт битимлар амалга оширилаётганда, биржа тузилган шартнома бўйича мажбуриятларнинг қисман ижро этилишини кафолатлайди ва томонларнинг бири томонидан шартнома мажбуриятлари бажарилмаганда ҳалол томонга жарима тўловини кафолатламайди ҳамда шартномани жарима қўлламасдан бекор қилади.

Шунингдек, қисман кафолатланган импорт битимларни амалга оширишда иккала томондан тўланиши лозим бўлган биржа воситачилик йиғими сотиб олувчи ҳисобидан амалга оширилиши мумкин. Бунда томонлар закат тўлови киритишдан озод этиладилар.

(“ЎзРТХБ” АЖ Бошқарув 2020 йил 13 ноябрдаги 131-йигилиш баённомасига мувофиқ 32¹ –банд киритилган)

33. Кафолатланган битимлар тузишда биржа тузилган битим бўйича мажбуриятларнинг бажарилишини кафолатлайди ва томонлардан бири битим

мажбуриятларини бузган тақдирда, ҳалол томонга сотувчининг офертасига биноан белгиладиган закат миқдорида жарима тўлашни кафолатлайди.

34. Кафолатланган битимларни амалга ошириш учун электрон кўргазма – ярмарка савдоси иштирокчилари Биржа томонидан белгиланган миқдордаги электрон кўргазма – ярмарка савдоси учун биржа хизматларига ҳақ тўлишини, шартнома мажбуриятларини бажарилишини кафолатлайдиган аванс тўловини ҲККПга киритишлари шарт.

34.¹ Қисман кафолатланган импорт битимларини амалга оширишда электрон кўргазма-ярмарка савдолари иштирокчилари ўз ҲККПдаги ҳисобварақларида биржа томонидан белгиланган миқдордаги ва КЯС бўйича биржа хизматлари тўловини кафолатловчи аванс тўловини (закатсиз) олдиндан киритиб қўяди.

Қисман кафолатланган импорт битимлари амалга оширилганда иккала томондан тўланиши лозим бўлган воситачилик йиғимлари тўлови харидор ҳисобидан амалга оширилиши мумкин.

Бунда ушбу Қоидаларнинг кафолатланган битимларга тегишли бўлган барча тартиблари қисман кафолатланган битимларга ҳам тааллуқлидир.

(“ЎзРТХБ” АЖ Бошқарув 2020 йил 13 ноябрдаги 131-йиғилиши баённомасига мувофиқ 34¹ –банд киритилган)

35. Битимни амалга ошириш учун сотувчи ахборот тизимига, тахмин қилинаётган битимнинг энг муҳим шартларини кўрсатган ҳолда оммавий офертани (сотувга ариза) жойлаштиради.

36. Сотувчи оммавий офертани жойлаштираётганда сотувчи учун ҳам, харидор учун ҳам тахмин қилинган битим суммасидан биржа комиссия йиғимлари миқдорини олдиндан депозит қилиш мажбурияти кимга: сотувчига ёки харидорга юкланишини кўрсатиш имконияти мавжуд. Битим натижаларига кўра шартноманинг ҳақиқий суммасидан олинандиган биржанинг комиссия йиғимлари суммаси биржа ҳисобварағига ўтказилади.

37. Битимнинг кафолатли усули танланган тақдирда сотувчи, шунингдек, битим бўйича мажбуриятларнинг бажарилишини кафолатлайдиган томонлар киритган закат миқдорини кўрсатиши шарт. Томонларнинг задаткалари миқдори товарларнинг бошланғич нархининг 1 фоизидан 10 фоизигача белгиланиши мумкин.

38. Сотувчининг офертасида қуйидагилар бўлиши мажбурийдир:

Маҳсулот номи;

товарлар миқдори;

ўлчов бирлиги;

ТИФ ТН коди (экспорт ёки импорт ҳолатида); етказиб бериш базаси (экспорт-импорт операциялари учун - ИНКОТЕРМС бўйича);

савдо шакли - рақобатли (бошланғич нархни ошириш учун ким ошди савдоси, нархларни талаб қилиш) ёки рақобатдош эмас;

битим усули (кафолатланган ёки кафолатланмаган битимлар);

товарнинг бошланғич нархи;

ҳисоб-китоб қилиш тартиби;

товарларни етказиб бериш муддатлари ва шартлари;
етказиб бериш шартлари (етказиб бериш ёки ўзи олиб кетиши);
товарларнинг жойлашган жойи (ўзи олиб кетган тақдирда);
мамлакат, минтақа, етказиб бериш майдони (етказиб берилган тақдирда);
товар ишлаб чиқарилган мамлакат;
Биржа комиссия йиғими олинадиган битим қатнашчиси;
офертанинг амал қилиш муддати;
товарнинг маркази ва техник параметрлари (агар мавжуд бўлса).

39. Сотувчи харидор талабнома бериши мумкин бўлган энг кам миқдордаги товарлар (бирликлар)ни кўрсатиши мумкин.

40. Сотувчи электрон савдо тизимида жойлаштирилган маълумотларнинг тўғрилиги учун жавобгардир.

41. Оферта сотувчи томонидан самарали қидирув, саралаш ва гуруҳлаштиришни амалга ошириш, объектив статистик маълумотларни олиш ва манипуляцияни олдини олиш мақсадида ахборот тизимида фойдаланиладиган товарлар, ишлар ва хизматлар каталогига мувофиқ жойлаштирилган.

Оммавий таклифни ахборот тизимида жойлаштирган сотувчи ёки унинг агенти кўрсатилган товарларнинг танланган тоифага мувофиқлиги учун жавобгардир. Ушбу талаб бир неча бор бузилган тақдирда, сотувчи (унинг агенти) Биржа Бошқарув кенгашининг қарори билан олти ойгача электрон кўргазма – ярмарка савдосида иштирок этишдан четлаштирилиши ёки электрон кўргазма – ярмарка савдосининг ноҳалол иштирокчилари реестрига киритилиши мумкин. Ушбу бандни бузган ҳолда жойлаштирилган товарларга нисбатан тузилган битимлар, Ҳакамлик комиссияси тарафлардан бирининг ёки биржанинг таркибий бўлинмасининг талабига биноан, шартномада кўрсатилган етказиб бериш муддати тугаган санадан бошлаб 5 иш кунидан кечиктирмай, ҳақиқий эмас деб топилиши мумкин. Бунда, томонларнинг битим бўйича мажбуриятларининг сўров топширилгунга қадар бажарилиши Ҳакамлик комиссиясининг ушбу битимни бажарилмаган деб эътироф этиш тўғрисидаги низони кўриб чиқиш имкониятини истисно қилади.

42. Оферта билан бир қаторда сотувчи намуналарни ёки моделларни, фотосуратларни, электрон каталогларни, проспектларни, реклама бюллетенларини ёки товарларни тавсифловчи бошқа ҳужжатларни ахборот тизимида жойлаштиришга мажбурдир. Товарларни тавсифловчи ҳужжатлар сотувга таклиф қилинадиган товарларнинг хусусиятларига тўлиқ мос келиши лозим ва томонларнинг шартнома мажбуриятларини бажариш бўйича низолар ва келишмовчиликларни кўриб чиқишда далил сифатида фойдаланиш мумкин.

43. Товарларни самарали қидириш, саралаш ва гуруҳлаштириш, объектив статистик маълумотларга эга бўлиш ва битимлардаги нархларнинг манипуляциясини олдини олиш мақсадида биржа сотувчиларнинг оферта матнларини модерация қилиш (таҳрир қилиш) жараёнини ташкил этишга ҳақлидир. Модерация муддати 1 иш кунидан ошмаслиги керак. Биржанинг модератори сотувчи томонидан таклиф қилинган оферта вариантини рад этишга ва офертани тўғри расмийлаштириш бўйича маслаҳатлар беришга ҳақлидир. Сотувчи модераторнинг таклифини қабул қилишга ёки ўзининг

талабномасини қайтариб олишга ҳақли. Бунда, сотувчи томонидан эълон қилинган нарх даражаси модерация мавзусига айланиши мумкин эмас.

44. Электрон кўргазма – ярмарка савдосида фуқаролик муомаласидан чиқарилган товарларга ёки қонун ҳужжатларига мувофиқ мажбурий равишда давлат рўйхатидан ўтказилиши ва/ёки нотариал тасдиқланиши лозим бўлган битимлар бўйича оферталарни жойлаштириш ва битимлар тузишга йўл қўйилмайди. Ушбу талаблар бузилган тақдирда жавобгарлик электрон кўргазма – ярмарка савдоси иштирокчисига юкланади.

45. Биржанинг ахборот тизими сотувчи томонидан намоёиш этилаётган товарларнинг бутун тўпламининг ахборот тизимида ёки унинг оферта муддати тугаган тақдирда, сотувчининг талабномасини фаолсизлантиришни таъминлайди.

46. Электрон ярмарка савдосидаги битимлар рақобатли ёки рақобатсиз шаклда тузилиши мумкин.

47. Рақобатли савдо шакли сотувчининг бошланғич нархини ошириш учун ким ошди савдоси (бундан кейин - ким ошди савдоси) ёки нархларни талаб қилиш йўли билан амалга оширилади.

§ 1. Ким ошди савдоси

48. Электрон тизим шахсий ҳисобварақда аванс тўловини амалга ошириш учун зарурий маблағга эга бўлмаган шахс манфаатларида битимлар тузишга рухсат бермайди.

49. Харид қилиш учун талабномада ким ошди савдосида сотиб олинadиган товарлар миқдори ва таклиф этилаётган бирлик нархи кўрсатилади.

50. Ким ошди савдоси пайтида, шу жумладан нархлар билан боғлиқ қарорларни қабул қилиш учун электрон савдо тизими харидорларга (агентларга) "буюртма стакани" дан фойдаланиш имкониятини беради.

51. "Буюртмалар стакани" барча буюртмалар бўйича нархлар ва ҳажмлар тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олади, айти пайтда электрон савдо тизимининг дастурий таъминоти билан бирлаштирилган бўлиши мумкин.

52. Электрон савдо тизими харидорнинг (агентнинг) талабномаларини махсус рангда ёки бошқа усулда ажралиб туришини таъминлайди, бу эса унга ўз талабномаларини аниқлаш ва уларнинг рақобатдошлигини аниқлаш имконини беради.

53. "Буюртма стаканига" киритилган талабномаларларни тақдим этган бошқа қатнашчилар тўғрисидаги маълумотлар акс этмайди.

54. Электрон савдо тизими харидорларнинг талабномаларидаги нарх сотувчининг бошланғич баҳосидан юқори ёки унга тенг бўлса, талабномаларни қабул қилишни таъминлайди.

55. Ким ошди савдоси давомида харидор товарлар ким ошди савдосига қўйилгандан бошлаб тугагунига қадар чекланмаган миқдорда талабномаларни бериш ҳуқуқига эга.

55¹. Ким ошди савдоси давомида харидор томонидан берилган талабноманинг нарх кўрсаткичини юқорироқ нарх кўрсаткичига ўзгартиришга ҳақли. Бунда,

харидордан янги талабнома келиб тушган ва аввалги талабномаси бекор қилинган ҳисобланади.

(55¹ –банд “ЎзРТХБ” АЖ Бошқарув 2021 йил 19 январдаги 7-сонли йиғилиш баённомасига асосан киритилган)

55². Ким ошди савдоси давомида харидор томонидан берилган талабнома “буюртмалар стакани”дан тушиб қолганда, яъни юқори нархли рақобатчи талабнома берилганлиги сабабли талабнома долзарблигини йўқотганда, харидор ушбу талабномани қайтариб олишга ҳақли.

55² –банд “ЎзРТХБ” АЖ Бошқарув 2021 йил 19 январдаги 7-сонли йиғилиш баённомасига асосан киритилган)

56. Сотувчининг офертасида кўрсатилган вақт (сана ва вақт) бўйича, лекин энг юқори нарх билан сотиб олиш тўғрисида охириги талабнома олингандан бошлаб беш дақиқадан олдин бўлмаган вақтда ким ошди савдоси тугаган деб ҳисобланади.

57. Айни пайтда бошқа тақдим этилган талабномаларнинг нархидан юқори бўлган янги талабнома келиб тушган тақдирда, харидорлардан талабномаларни қабул қилиш муддати ушбу талабнома топширилган вақтдан эътиборан беш дақиқага узайтирилади.

58. Агар "буюртма стакани"га киритилган талабнома топширилган, лекин энг юқори нархга эга бўлмаган бўлса, ким ошди савдоси ушбу талабнома ҳажми ва "буюртма стакани"да ушбу талабнома остидаги ҳажмлар бўйича узайтирилади. Бунда, ушбу талабномадан юқоридаги ҳажмлар бўйича ким ошди савдоси узайтирилмайди.

59. Ким ошди савдоси яқунлангач, электрон савдо тизими нарх параметрлари сотувчининг нарх параметрларига тенг ёки ундан юқори бўлган сотиш талабномаларини сотиб олиш талабномалари билан бирлаштириб, ғолибларни аниқлайди.

60. Ким ошди савдосида қатнашган қатнашувчиларнинг номи ва алоқа маълумотлари электрон тизимда ким ошди савдоси ғолиби аниқланмагунча кўрсатилмайди.

61. Бу ҳолда, биринчи навбатда энг юқори нархни таклиф этган харидор талабномаларини сотувчининг талабномалари билан бирлаштиришга аҳамият берилади. Буюртмачилар бир хил нархларда талабномаларни топширишда, биринчи навбатда сотувчиларнинг талаблари билан рақобатдош талабномаларнинг олдинроқ берилган харидорларнинг талаблари бирлаштирилиши лозим.

62. Ахборот тизими ҳар қандай харидорга сотувчи томонидан белгиланган муддат мобайнида, лекин оферта жойлаштирилганидан кейин 24 соатдан кам булмаган даврда ўз нархларини таклиф қилиш имкониятини беради.

63. Рақобатчи харидор томонидан акцепт мавжуд бўлмаган тақдирда, ахборот тизими сотувчи томонидан белгиланган муддат тугаганидан кейин сотувчи ва ягона харидор ўртасидаги битимни рўйхатдан ўтказди.

§ 2. Нархларни талаб қилиш

64. Нархлар талаби сотувчиларнинг таклифларидан келиб чиқади. Электрон савдолар тизимида жойлаштирилган нархлар талаби шаклидаги сотувчининг таклифи харидорларга қаратилган оммавий офертадир.

65. Сотувчининг офертаси сотувчи томонидан жойлаштирилган пайдан бошлаб кўрсатилган муддат давомида амал қилади.

66. Сотувчи харидор акцептига қадар исталган вақтда офертани қайтариб олишга ёки унга тузатишлар киритишга ҳақли.

67. Харидор сотувчиларнинг оферталарини ўрганиб чиқиб, ўзи хоҳлаган товарларни танлайди ва товарларни танлаб олгандан сўнг нархларни талаб қилиш механизmidан фойдаланади.

68. Нархларни талаб қилиш механизмини амалга оширувчи электрон савдо тизими автоматик равишда оферентга ва шунга ўхшаш маҳсулотларни таклиф этаётган барча сотувчиларга нарх талабида иштирок этиш учун таклиф юборилишини таъминлаши шарт.

69. Нархларни талаб қилиш механизми электрон тизимнинг функцияси бўлиб, харидорга шунга ўхшаш маҳсулотларни таклиф қилувчи сотувчилардан арзонроқ нархни талаб қилиш имконини беради.

70. Сотувчилар нарх талабида иштирок этиш учун таклиф юборилган пайдан бошлаб қирқ саккиз соат ичида ўз таклифларини тақдим этиш ҳуқуқига эга.

71. Сотувчиларга юборилган нарх сўровида иштирок этиш тўғрисидаги таклиф, сотувчининг харидор томонидан танланган офертасига ҳаволани ўз ичига олади.

72. Нархлар сўровида иштирок этиш учун таклиф олган пайдан бошлаб сотувчилар харидор танлаган оферта нархидан паст нархда битта таклифни амалга оширишга ҳақлидирлар.

73. Сотувчилар томонидан тақдим этилган нарх таклифларини таққослаш автоматик тизимда электрон тизим томонидан амалга оширилади.

74. Нархларни талаб қилиш жараёнида сотувчиларнинг иштирок этганлиги тўғрисидаги маълумотлар умумлаштирилгунга қадар, харидорга ёки бошқа сотувчиларга маълум қилинмайди.

75. Электрон тизим шартномани харидор томонидан танланган сотувчининг офертасида кўрсатилган шартларга мувофиқ ва сотувчилар томонидан таклиф қилинган энг паст нархда тузади.

76. Агар сотувчилардан ҳеч бири бошланғич таклифдан паст нархни таклиф қилмаса, электрон тизим харидор ва сотувчи ўртасидаги битимни рўйхатдан ўтказиши.

3-§. Электрон кўргазма ва савдо ярмаркасининг рақобатсиз ва рақобатли шаклини ўтказиш шартлари

77. Электрон кўргазма – ярмарка савдосининг рақобатсиз шаклидан фойдаланганда, битим харидор томонидан биржа ахборот тизимида жойлаштирилган оферта билан белгиланадиган шартлар ва нарх бўйича сотувчи офертасининг акцепти пайтида тузилади.

78. Электрон кўргазма – ярмарка савдосида савдо-сотик битимларининг тузишда рақобатсиз шаклларида фойдаланган ҳолда, битим оферент томонидан унинг таклифига жавоб берган ҳар ким билан тузилади.

79. Биржанинг ахборот тизимида тузилган битимнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари томонлар учун битим электрон тизимда рўйхатдан ўтказилган пайтдан бошлаб вужудга келади.

80. Битим электрон тарзда рўйхатдан ўтказилганда, ахборот тизими электрон кўргазма – ярмарка савдоси қатнашчиларидан биржа фойдасига комиссия йиғимларини олади. Бунда, сотувчи томонидан комиссия йиғимларни тўлаш учун этарли маблағ етишмаса, битим қайд этилмайди. Сотувчи биржада комиссия йиғимларини тўлаш учун икки банк иш куни ичида қўшимча маблағ киритиши шарт, акс ҳолда бу битим амалга ошмаган деб ҳисобланади ва комиссия олинмайди.

81. Электрон кўргазма – ярмарка савдонинг рақобатсиз шаклларида фойдаланганда шартноманинг нархи оферта билан белгиланган даражада белгиланади.

82. Электрон кўргазма – ярмарка савдосининг рақобатли шаклларида фойдаланишда шартноманинг нархи потенциал харидорларнинг рақобатли таклифларини таққослаш ва улардан бирини танлаш йўли билан белгиланади:

ким ошди савдосида сотувчининг бошланғич нархини, энг юқори нархни ошириш;

нархлар талабига биноан, энг паст нарх.

Бу ҳолда, энг яхши нарх таклифи автоматик равишда Биржанинг ахборот тизими томонидан аниқланади.

83. Электрон кўргазма – ярмарка савдосининг рақобатли шаклларида фойдаланган ҳолда тузилган шартноманинг нархи, оферта жойлаштирилган пайтдан эътиборан 24 соатдан кам бўлмаган вақт мобайнида икки ва ундан ортиқ салоҳиятли иштирокчиларга рақобатли таклифларни эркин равишда топшириш имконияти берилган тақдирда бозор нархи деб эътироф этилади.

84. Электрон кўргазма – ярмарка савдосининг рақобатли шаклларида фойдаланганда, маълумот тизими автоматик равишда битим натижалари бўйича шартнома тузади. Бунда:

шартноманинг нархи (кафолатланмаган тартибда бўлган тақдирда - дастлабки шартнома) ушбу Қоидаларнинг 83-бандига мувофиқ энг яхши нарх даражасида белгиланади;

ушбу нархни таклиф қилган электрон кўргазма ва ярмарка савдосининг иштирокчиси, харидор деб тан олинади;

бошқа шартлар сотувчининг офертасига мувофиқ ва нарх талаб қилинган тақдирда, оферентнинг офертасига мувофиқ белгиланади;

шартнома (кафолатланмаган тартибда бўлган тақдирда - дастлабки шартнома) биржа томонидан тасдиқланган намунавий шаклда тузилади ва эркин фойдаланишда бўлган ахборот тизимига жойлаштирилади.

85. Электрон кўргазма – ярмарка савдосининг рақобатсиз шаклидан фойдаланганда:

шартнома (кафолатланмаган режимда - дастлабки шартнома) сотувчи томонидан ахборот тизимига жойлаштирилган оферта шартлари асосида тузилади.

86. Биржанинг ахборот тизими дастлабки битимни шакллантиришни таъминлаши мумкин, унинг асосида томонлар ихтиёрий шаклда битим тузадилар.

Бунда:

томонларнинг ихтиёрий шаклда тузган битимининг шартлари дастлабки битим шартларига тўлиқ мос келиши лозим бўлиб, акс ҳолда асосий шартнома юридик кучга эга бўлмайди;

Дастлабки шартнома - кейинчалик томонлар тузадиган асосий шартноманинг ажралмас қисми. Дастлабки шартнома асосида тузилган ва имзоланган асосий шартнома биржа томонидан рўйхатдан ўтказилмайди.

87. Ахборот тизими томонидан оферта шартларига мувофиқ тузилган шартнома (дастлабки шартнома) матнига ўзгартириш киритишга йўл қўйилмайди.

88. Биржанинг шартномани (дастлабки шартнома) рўйхатдан ўтказилиши ЭРИдан фойдаланган ҳолда ва QR-кодни бериш орқали электрон шаклда амалга оширилиши мумкин.

89. Биржа котировкалари рўйхатида киритилган товарлар бўйича кўргазма-ярмарка савдоларини амалга оширишга фақат рақобатли шаклда ва биржа товарлари учун ўрнатилган талабларга тўлиқ мос келмаган тақдирда йўл қўйилади.

90. Ички бозорда монополистик корхоналар ва устав фондида (капиталида) давлат улуши 50 фоиз ва ундан ортиқ бўлган юридик шахслар ёки 50 фоизи ёки ундан кўпроғи қонун ҳужжатларига мувофиқ давлат улуши 50 фоиз ва ундан ортиқ бўлган юридик шахсга тегишли юридик шахслар томонидан сотиладиган юқори ликвидли ва монопол турдаги маҳсулотлар, хом ашё ва материалларни кўргазма-ярмарка савдоларида сотишга йўл қўйилмайди.

91. Биржанинг ахборот тизимида тузилган ташқи савдо битимларини рўйхатдан ўтказиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

VI. Битимларни рўйхатдан ўтказиш ва расмийлаштириш тартиби

92. Кўргазма – ярмарка савдоси натижаларига кўра электрон тизим шакллантиради ва амалга оширилган битимларни рўйхатдан ўтказиш, шундан сўнг амалга оширилган битимлар реестрини тузади.

93. Комиссия йиғими битимнинг кейинги бажарилиши ва/ёки битим бўйича тарафларнинг мажбуриятлари бажарилишидан қатъи назар олинади.

94. Кўргазма – ярмарка савдоси яқунланиши билан электрон тизим, амалга оширилган битимлар реестри асосида томонларга шахсий кабинет орқали ушбу тизимда улар томонидан амалга оширилган барча операциялар тўғрисида маълумот беради.

95. Битимлар электрон тизим томонидан амалга оширилган битимлар реестрига ва оферталарда кўзда тутилган шартларга мувофиқ автоматик равишда QR-коди берилган ҳолда тузилади.

96. Кўргазма-ярмарка савдосининг электрон тизимида амалга оширилган барча битимлар автоматик равишда рўйхатдан ўтказилади.

97. Экспорт-импорт битимини (экспорт/импорт шартномаси) рўйхатдан ўтказишда унга Ўзбекистон Республикаси қонунчилигига мувофиқ рақам берилади.

Кўргазма – ярмарка савдоси натижаларига кўра чет эл валютасида тузилган экспорт шартномаси ва миллий валюта сўмда ёки чет эл валютасида тузилган импорт шартномаси амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ рўйхатдан ўтказилади. Бунда тузилган шартномалар тўғрисидаги маълумотлар валюта операцияларининг ягона электрон ахборот тизимига киритилади. Агентлар тузилган экспорт/импорт битимларини тўлаш муддати тугагунга қадар биржага топширишлари шарт. Расмийлаштирилган шартномалар биржа томонидан икки иш куни ичида рўйхатдан ўтказилади.

VII. Клиринг ва ҳисоб-китоб қилиш тартиби

98. ҲККП биржанинг таркибий бўлинмаси бўлиб, юридик шахс мақомига эга эмас ва Биржа номидан ушбу Қоидаларда ва Биржанинг бошқа маҳаллий актларида кўзда тутилмаган ҳар қандай мустақил операциялар ва ҳаракатларни амалга ошириш ҳуқуқисиз иш юритади.

99. ҲККП қуйидаги асосий функцияларни бажаради:

клиринг иштирокчиларини рўйхатдан ўтказди;

клиринг иштирокчиларининг ҳисобварақларини очиш ва юритишни таъминлаш;

кафолатланган битимлар бўйича ўзаро ҳисоб-китобларни ўз вақтида ва тўлиқ ҳажмда амалга оширилишини таъминлайди;

ўзаро мажбуриятларни белгилайди, аниқлайди, ҳисобга олади, шунингдек клиринг иштирокчиларининг тузилган битимлар бўйича маблағлари ва мажбуриятларини алоҳида ҳисобга олади;

клиринг натижалари бўйича зарур маълумотларни шакллантириш ва уларни клиринг қатнашчиларига тақдим этишни амалга оширади;

қонун ҳужжатларининг талабларига мувофиқ клиринг амалга оширилаётган битимлар тўғрисидаги маълумотларнинг, клиринг натижалари тўғрисидаги маълумотларнинг сақланишини таъминлайди;

тузилган кафолатланган битимлар бўйича мажбуриятларнинг бажарилиши устидан назоратни амалга оширади;

кафиллик бадалларини ўтказилишини таъминлайди.

100. ҲККП қуйидаги ҳуқуқларга эга:

Клиринг ўтказиш усулини мустақил равишда танлаш;

норезидент сотувчи номидан, импорт шартномалари бўйича ҲККПдаги норезидентнинг ҳисобварағига киритилган маблағларни фақат кўргазма – ярмарка савдосида тузилган экспорт шартномаларини, кўргазма-ярмарка савдосида битимлар тузиш ва бажариш билан тўғридан-тўғри боғлиқ бўлган божхона тўловлари, суд харажатлари ва хизматларини тўлаш, (қонун ҳужжатларига мувофиқ комиссия йиғимлари, транспортировка ва бошқа харажатлар);

клиринг иштирокчиси битим бўйича ўз мажбуриятларини бажармаган ёки лозим даражада бажармаган тақдирда, шунингдек биржанинг ҳакамлик комиссиясининг клиринг иштирокчисини белгиланган шартнома мажбуриятларини бузганлик учун жаримага тортиш тўғрисидаги қарори мавжуд бўлган тақдирда, айбдор клиринг

иштирокчисининг шахсий ҳисобварағидан жарима миқдорини акцептсиз тартибда ечиб олиш;

кўргазма-ярмарка савдосининг электрон тизимида битим тузишда биржа комиссия йиғимларини ҳисобдан чиқариш;

клиринг иштирокчиларидан ҳисоб-китоб - клиринг операциялари учун зарур бўлган маълумотларни олиш.

101. ҲҚКП қуйидаги мажбуриятларга эга:

фақат биржа рўйхатдан ўтказилган битимлар ва улар билан боғлиқ операциялар бўйича ҳисоб-китобларни ва ўзаро ҳисоб-китобларни амалга ошириш;

шартнома тузилгандан кейин шахсий ҳисобварақларни очиш ва ҳисоб-китоб-клиринг хизматларини кўрсатиш;

ҳар бир клиринг иштирокчиси мажбуриятларининг алоҳида ҳисобини таъминлаш;

ҲҚКП клиринг иштирокчилари томонидан тақдим этилган маълумотларга асосан етказиб бериш тўловга қарши принцинга мувофиқ битимлар бўйича клиринг иштирокчиларининг мажбуриятлари бажарилишини назорат қилиш;

клиринг иштирокчисининг шахсий ҳисобварақлари ҳолати тўғрисидаги маълумотларнинг махфийлигини таъминлаш ва ушбу маълумотни клиринг иштирокчиларининг розилигисиз учинчи шахсларга бермаслик, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

102. Клиринг иштирокчиларига ва ҲҚКПга ҲҚКПдаги ҳисобварақлардаги пул маблағларидан фойдаланган ҳолда пул маблағларини талаб қилиб олиш бўйича операциялар ўтказиш тақиқланади.

103. ҲҚКП клиринг иштирокчиси учун ҳисоб-китоб ва клиринг хизматларини тугатади ва қуйидаги ҳолларда шахсий ҳисобини ёпади:

1. агар шартномани бекор қилишдан олдин вужудга келган мажбуриятлар мавжуд бўлмаса, акцептни қайтариш йўли билан шартномани бекор қилиш;

2. клиринг иштирокчисини тугатиш;

3. суднинг ёки бошқа ваколатли органларнинг қарори билан;

4. қонунларда ва Биржанинг бошқа маҳаллий ҳужжатларида назарда тутилган бошқа ҳолларда.

104. Клиринг хизматини тугатиш ва шахсий ҳисобни ёпиш учун барча пул мажбуриятлари ва етказиб бериш мажбуриятлари битимлар шартларида, ушбу Қоидаларда кўзда тутилган муддатларда, ёки муддатидан олдин бажарилиши лозим.

5. Шахсий ҳисобни ёпиш фақат шахсий ҳисобда пул мавжуд бўлмаган тақдирда амалга оширилади.

105. Агар у ёки бу сабабларга кўра клиринг иштирокчисининг бўш нақд пул маблағларини унинг жорий ҳисобварағига ўтказишнинг имкони бўлмаса, шу жумладан, клиринг иштирокчиси банк ҳисобварақларини ёпиш орқали тугатилиши билан чекланмаса, ушбу маблағлар мижознинг шахсий ҳисобварағида аниқлаштирилгунга қадар фойдаланиш ҳуқуқларисиз блокланади.

106. Шахсий ҳисобварақдаги маблағлардан фойдаланишга йўл қўйилмайди. Маблағлар шахсий ҳисобварақда уч йил мобайнида сақланади.

107. Ушбу Қоидаларнинг 106-бандида кўрсатилган муддат ичида клиринг иштирокчиси, унинг вориси ёки клиринг иштирокчисининг мол-мулкни тасарруф

этиш ваколатига эга бўлган бошқа шахс ёки клиринг иштирокчисидан талаб қилиш ҳуқуқига эга бўлган шахс қонун ёки суд қарори асосида шахсий ҳисобварақдаги пул маблағлари ўтказмасини амалга оширилишини, ушбу ҳуқуқни тасдиқловчи зарур ҳужжатлар тақдим этилган тақдирда, талаб қилиши мумкин.

108. Ушбу Қоидаларнинг 106-бандида кўрсатилган муддат тугагач, Биржа ушбу маблағларни қонун ҳужжатларининг талабларига мувофиқ ўз даромадларига ўтказиши мумкин.

109. Рўйхатга олгандан сўнг, клиринг иштирокчиси кўргазма – ярмарка савдосида қатнашиш ва ўзларининг пул мажбуриятларини бажариш учун Биржага хизмат кўрсатувчи банкда очилган ХҚКП иккиламчи ҳисобварақларига пул ўтказадилар.

110. Ҳар бир клиринг иштирокчисининг маблағлари ва мажбуриятлари ХҚКП томонидан шахсий ҳисобларида алоҳида ҳисобга олинади. Ушбу маблағлар клиринг иштирокчиларининг мулки ҳисобланади.

111. ХҚКП шахсий ҳисобварақларида бўлган ҳисоб-китоб қатнашчиларининг маблағлари қуйидагиларга ишлатилади:

кафолатланган битимлар бўйича мажбуриятларнинг бажарилиши билан боғлиқ бўлган ўзаро ҳисоб-китоблар учун;

кўргазма ва ярмарка савдосида қатнашиш учун закат сифатида;

иштирокчининг ўз ваколатли банкидаги ҳисоб рақамига қайтиш. Бўш маблағларни қайтариб бериш шахсий кабинет орқали мустақил равишда амалга оширилиши мумкин;

Биржа хизматлари учун тўловларни амалга ошириш;

қонун ҳужжатларига мувофиқ тузилган экспорт (импорт) битимларини бажариш билан боғлиқ тўловларни амалга ошириш учун;

битимларни тузиш ва бажариш билан боғлиқ бошқа ҳолларда.

Битимлар фақат электрон клиринг тизими орқали амалга оширилади.

112. Тўлов топшириғининг нотўғри ёки тўлиқ бўлмаган устунлари билан ХҚКП иккиламчи ҳисобварағига маблағ келиб тушган тақдирда, "Тўлов тафсилотлари" устунидан ташқари, ХҚКП нотўғри ўтказилган пул маблағларини кейинги банк куни ўтказган ҳисоб рақамига қайтаради.

113. Биржа давлат ва / ёки бошқа шахслар олдидаги мажбуриятлари бўйича клиринг иштирокчиларининг шахсий ҳисобварақларида бўлган маблағлар билан жавобгар бўлмайди.

114. Шахсий ҳисобварақдаги клиринг иштирокчисининг маблағларини ундирувга қаратиш ва хатловга олинишига қонун ҳужжатларига ва биржанинг маҳаллий ҳужжатларига мувофиқ йўл қўйилади.

115. ХҚКП ҳар ойнинг охириги иш кунида электрон тизим орқали счёт-фактураларни ёзиб беради.

116. Кафолатланган битимлар рақобатли шаклида тузилган тақдирда, қатнашчиларнинг закатлари савдо охирига қадар блоклаб қўйилади.

117. Битим амалга оширилганидан сўнг, томонлар оммавий шартномани имзолаганидан кейин кафолатланган битимлар бўйича тўлов муддати бошланади, тузилган битимлар бўйича закатлар битим ёпилгунга қадар блокланган ҳолда қолади.

118. Кафолатланган битим шартларида белгиланган муддат давомида, томонлар келишувни имзолаганларидан кейин, харидор битимнинг молиявий мажбуриятларини тўлиқ қоплаш учун Биржага хизмат кўрсатувчи банкдаги ҲККП иккиламчи ҳисобварағига қўшимча маблағларни ўтказиши шарт.

119. Кафолатланган битим учун тўловнинг тўлиқ миқдори ҲККП томонидан битим ёпилгунча блокланади.

120. Харидордан шахсий ҳисобварағига пул маблағлари келиб тушган кундан кейинги бир иш кунидан кечиктирмай, ҲККП сотувчига ва сотувчининг агентига ТАОБ реестрини электрон шаклда юборади.

ТАОБ реестри оддий клиринг принципи асосида ҳосил бўлади.

Ушбу реестр сотувчига товарларни етказиб бериш учун асос бўлиб хизмат қилади. Товарларни етказиб бериш муддати ҲККП тўлов амалга оширилган битимлар реестрини юборган кунидан бошланади.

Агар сотувчи товарларни етказиб берувчига ҲККП тўлов амалга оширилган битимлар реестрини тақдим этмасидан аввал етказиб берган тақдирда, харидор томонидан товарларга ҳақ тўламаслиги билан боғлиқ хавфлар сотувчи зиммасига тушади.

121. Сотувчи тўлов амалга оширилган битимлар реестрини олгандан кейин харидорга хизмат кўрсатувчи агентга ёки тўғридан-тўғри харидорга шахсий кабинети орқали товарларни жўнатиш санаси ёки жадвали кўрсатилган хабарни юборади.

Агар сотувчи товарларни жўнатиш тўғрисида хабар юбормаган бўлса, харидор сотувчига товарларни етказиб бериш талабномасини юборишга ҳақлидир.

122. Харидор юкни жўнатишда (олиб кетишда) сотувчининг омборида ўз вакилининг иштирокини, агар кафолатланган битим шартларида харидорнинг транспорт воситасига товарни юклаб бериш назарда тутилган бўлса, бундай транспорт воситаси мавжудлигини таъминлаши шарт.

123. Кафолатланган битим бўйича товарларни темир йўл орқали етказиб беришда, харидор, агар шартномада кўрсатилган бўлса, темир йўл транспорти хизматларига ҳақ тўлаш учун банк реквизитлари билан харидорга зарур ҳужжатларни тақдим этиши шарт, харидор эса рўйхатга олингандан кейин темир йўл хизматлари учун ҳақнинг тўлиқ миқдорни тўлаши лозим.

Темир йўл транспорти хизматлари учун тўловларнинг тўланмаслиги товарлар учун тўловларни тўлаш қоидаларини бузишга тенглаштирилади ва харидорга нисбатан ушбу Қоидаларнинг 140-бандида белгиланган тартиб қўлланилади.

124. Белгиланган муддатда Харидорнинг вакили келганидан сўнг, Сотувчи, у етиб келган сана ва вақтни кўрсатган ҳолда, Харидор вакилининг товарлари ва материалларини олиш учун берилган ишончномага белги (муҳр ёки штамп) қўйиш йўли билан, Харидорнинг вакили Сотувчининг омборида иштирок этаётганини дарҳол тасдиқлаши лозим.

125. Клиринг иштирокчиси - Сотувчи томонидан товарларни етказиб бериш натижаларига кўра, сотувчи томонидан ҲККП ва харидорга етказиб бериш тўғрисида маълумотни етказиб берилган кундан бошлаб беш иш кун ичида, лекин кафолатланган битим шартларидаги охириги етказиб бериш кунидан кейинги кундан кечиктирмай тақдим этилади. Ушбу битим бўйича сотувчи ва харидорнинг маблағлари ЕБҲР

электрон клиринг тизими томонидан кўриб чиқилгунга қадар ва харидор томонидан жўнатишнинг тасдиқланмагунча блокланган ҳолда қолади.

126. Клиринг иштирокчиси - сотувчи томонидан тақдим этилган маълумотда қуйидагилар бўлиши керак:

- битимнинг рақами;
- товарлар сони;
- товарлар нархи;
- счёт-фактура ёки накладной рақами;
- етказиб бериш санаси;
- етказиб берилган товарларнинг умумий суммаси;

127. Жавобгарлик, шу жумладан шахсий кабинет орқали ЕБХРни ҲҚКПга ва харидорга ўз вақтида тақдим этилмаганлиги сабабли етказилган зарар учун жавобгарлик сотувчи ёки сотувчига хизмат кўрсатувчи агент зиммасига тушади, сотувчининг айби исботланмаган тақдирда, жавобгарлик иккинчисида бўлади.

128. Жўнатиш/етказиб бериш факти харидор томонидан шахсий кабинет орқали тасдиқланган ЭРИ ёрдамида хабарнома олинган кундан бошлаб, бир куни ичида, лекин кафолатланган битим шартларидаги охириги етказиб бериш кунидан кейинги кундан кечиктирмай тасдиқланади.

129. Харидор томонидан товарларни жўнатиш / етказиб бериш тўғрисида тасдиқ ва даъво мавжуд бўлмаган тақдирда, биржанинг беш иш кунидан кейин сотувчидан шахсий ҳисоб орқали товарларни жўнатиш/етказиб бериш тўғрисида билдиришнома олган пайтдан бошлаб электрон ҳисоб-китоб тизими сотувчи томонидан бажарилган мажбуриятлар миқдорида маблағни ўтказиши. харидорнинг шахсий ҳисобварағи сотувчининг шахсий ҳисобварағига ўтказилиб, кейинчалик хизмат кўрсатувчи банкдаги ўз ҳисобварағига ўтказилади ва ушбу шартларга мувофиқ амалга оширилган кафолатланган операцияни ёпади. Қоидалари.

130. Жавобгарлик, шу жумладан товарларни жўнатиш/етказиб бериш фактини тасдиқлашнинг кечикиши натижасида етказилган зарарлар учун, агар у харидорнинг айбини исбот қилмаса, харидор ёки харидорга хизмат кўрсатувчи агент зиммасига юкланади.

131. Импорт контрактларига мувофиқ товарларни жўнатиш/етказиб бериш факти БЮД (божхона юк декларацияси), инвойс (счёт-фактура) нусхаси, экспорт шартномалари бўйича - БЮД нусхаси тўғридан-тўғри биржага тақдим этилади.

132. Харидор тақдим этилган ЕБХРларга мувофиқ жўнатишнинг фактини тасдиқлаган кундан кейинги иш кунидан кечиктирмай, электрон клиринг тизими харидорнинг шахсий ҳисобварағидан сотувчининг шахсий ҳисобварағига бажарилган мажбуриятлар миқдорида, кейинчалик хизмат кўрсатувчи банкдаги сотувчининг ҳисобварағига ўтказиш учун, пул маблағларини ўтказиб беради ва ушбу Қоидаларнинг шартларга мувофиқ кафолатланган битимни ёпади.

133. Агар тақдим этилган маълумотлар товарнинг қисман етказиб берилганлигини тасдиқласа, ҲҚКП сотувчининг ҳисобварағига ҳақиқатан етказиб берилган товар қийматига тенг миқдорни ўтказиши.

134. Агар битим бўйича ҳақиқатан жўнатилган маҳсулотнинг қиймати ушбу битим бўйича харидорнинг пул мажбуриятларидан ошса, ҲККП ушбу битимни амалга ошириш учун блокланган тўлов миқдорини ўтказиш билан чекланади.

135. Битимлар бўйича товарларни тўлаш ва етказиб бериш муддатларини узайтириш қуйидагича амалга оширилади:

- томонларнинг ўзаро келишуви бўйича Биржанинг 30 иш кунигача;
- ҳакамлик комиссиясининг қарори билан;
- фавқулодда вазият юз берган тақдирда.

Томонларнинг ўзаро розилиги шахсий кабинет орқали ЭРИ ёрдамида расмийлаштирилиши лозим.

136. Кафолатланган битимни ёпиш қуйидаги ҳолларда амалга оширилади:

битим бўйича клиринг иштирокчилари - сотувчи ва харидор томонидан мажбуриятларнинг лозим даражада бажарилиши;

клиринг иштирокчиси - сотувчи ва харидор томонидан битим бўйича мажбуриятлар жарима тўланганидан кейин ҳам бажарилмаса;

клиринг иштирокчиларининг - сотувчи ва харидорнинг битимни жарима тўлаган/тўламаган ҳолда ёпишга ўзаро розилиги;

шартномада белгиланган муддатда клиринг иштирокчиларининг - сотувчи ва харидорнинг даъволари мавжуд бўлмаганда, жаримасиз;

етказиб бериш муддати тугаганидан кейин, агар танланмаган/жўнатилмаган товарлар миқдори белгиланган закатдан кам бўлса, жазо чоралари қўлланилмасдан;

Ҳакамлик комиссиясининг қарорлари.

137. Кафолатланган битим бўйича харидорнинг мажбуриятлари қуйидаги ҳолларда тегишлича бажарилган деб ҳисобланади:

битимни ўз вақтида тўлиқ тўлаш;

сотувчи омборида харидорнинг вакили транспорт воситаси билан сотувчи томонидан билдиришномада кўрсатилган муддатда ҳозир бўлиши (битим билан белгиланган муддатда хабар берилмаган бўлса), товарларни темир йўл орқали жўнатиш ёки сотувчи томонидан битим шартларига мувофиқ етказиб бериш ҳоллари бундан мустасно.

138. Кафолатланган битим бўйича сотувчининг мажбуриятлари қуйидаги ҳолларда тегишлича бажарилган деб ҳисобланади:

а) ушбу Қоидаларнинг талабларига мувофиқ етказиб бериш фактини тасдиқлаган ҳолда, битим шартларига кўра сифатли маҳсулотларнинг тўлиқ ҳажмини жўнатиш;

б) товарларни битим шартларида назарда тутилган муддатда, лекин товарлар ёки транспорт воситаларига хос бўлган технологик ёки бошқа сабабларга кўра тўлиқ бўлмаган ҳажмда жўнатиш, ва агар ушбу асослар бўйича битимнинг махсус шартлари томонларнинг жавобгарликдан озод этилишини назарда тутса, товарларни ёки транспорт воситаларига хос бўлган ва ушбу мажбуриятларни тўлиқ ҳажмда бажаришга тўсқинлик қиладиган юкларни жўнатиш;

в) битим шартларига мувофиқ харидорга товарларни етказиб бериш.

139. Ушбу Қоидаларнинг 138-банди б) кичик бандида кўрсатилган ҳолатлар юзага келган тақдирда, ҲККП қайта ҳисоблашни амалга оширади, етказиб берилмаган

товарлар суммаси учун харидорга пулни қайтаради ва жаримани ундирмасдан битимни ёпади.

140. Агар шартнома шартларида назарда тутилган муддат тугаганидан кейин клиринг иштирокчиси кафолатланган битим бўйича мажбуриятларини бажармаса, ХҚКП:

сотиб олувчи томонидан тўланмаганлиги учун шартномани бекор қилади;

товарларни етказиб бермаганлик ёки танламаганлик учун арбитраж комиссиясининг қарори билан шартномани бекор қилади;

Шартнома мажбуриятларини бажармаганлик учун клиринг иштирокчиси - сотувчи ёки харидор ҳисобига закатат миқдоридаги жаримани ўткази.

141. Товарлар етказиб берилмаган (етказиб беришни рад этган) ёки тўлиқ бўлмаган ҳажмда етказиб берилган бўлса, сотувчи харидорга шартномавий мажбуриятларни бажармаганлик учун закатат суммаси миқдорида жарима тўлайди.

142. Жарималар акцептсиз тартибда ҳисобдан ечиб олинади, бунга сотувчилар ва харидорлар ушбу Қоидаларнинг шартларини қабул қилиш орқали ўзларининг сўзсиз розиликларини берадилар.

143. Жарима сотувчига ёки харидорнинг ҳисобига ўтказилгандан сўнг, битим ёпилади, сотувчи ва харидорнинг ушбу битимда блокланган маблағлари блокдан чиқарилади.

144. Ушбу Қоидаларда кўзда тутилмаган шартнома мажбуриятларини бошқа турда бузганлик учун айбдор томон Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ жавобгар бўлади.

145. Жарима тўланганлигидан қатъи назар, шартнома мажбуриятларини бузган томон бошқа томонга етказилган зарарни қонунда белгиланган тартибда қоплайди.

146. Жаримани ўз фойдасига ундириш ҳуқуқига эга бўлган томон жарима жорий ҳисобварағига ўтказилгунга қадар, исталган вақтда унга тўланиши керак бўлган жаримадан воз кечиши мумкин.

147. Тўловга лаёқатсиз деб тан олиншига ва ундан жарима ундирилишига рози бўлмаган томон, ЎзРТХБ АЖ Ҳакамлик комиссияси тўғрисидаги Низомга мувофиқ, Биржанинг Арбитраж комиссиясига мурожаат қилиши мумкин. Агар Ҳакамлик комиссияси Томон норози бўлган қарор қабул қилган ҳолда, у судга мурожаат қилиши мумкин.

148. Жарима билан/сиз битимни муддатидан олдин ёпиш тўғрисида томонларнинг ўзаро келишуви фақат ЭРИ ёрдамида шахсий кабинет орқали амалга оширилиши мумкин.

Мижознинг шахсий кабинети орқали ЭРИ шахсий калити ёрдамида битимни ёпиш учун берилган топшириқ қоғозга ёзилган топшириқга тенглаштирилади.

149. ХҚКП қуйидаги ҳолларда кафолатланган битимларни мустақил равишда ёпади:

битим бўйича сотувчи ва харидорнинг мажбуриятлари лозим даражада бажарилиши - юкнинг тегишли тарзда бажарилганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар тақдим этилган кундан бошлаб бир иш куни давомида;

битим тарафларидан бирининг тўловга қодир бўлмаганлиги - жарима ундириш билан ёки ушбу ҳуқуққа эга бўлган томоннинг ёзма равишда жаримани рад этилиши

мавжуд бўлган тақдирда, ундиришсиз - ушбу Қоидаларда белгиланган муддатларда ва шартларда;

битимни жарима билан/сиз муддатидан олдин ёпиш тўғрисида томонларнинг ўзаро келишуви сотувчи ва харидор томонидан ЭРИ ёрдамида бекор қилинган кундан эътиборан бир иш куни давомида;

сотувчи ёки харидор томонидан контрагентга қарши даъволар бўлмаса, товарларни етказиб бериш (танлаш) бўйича мажбуриятлар бажарилмаган тақдирда - битимда белгиланган етказиб бериш муддати тугаганидан кейин беш иш куни мобайнида - битим олтинчи куни жаримасиз ёпилади, томонларнинг маблағлар блокдан чиқарилади.

150. Кафолатланган битимларнинг бажарилиши бўйича низо юзага келганда, Ҳакамлик судига жарималарни қўллаш тўғрисида ариза шартномада кўрсатилган етказиб бериш муддати тугаган кундан бошлаб беш иш кунидан кечиктирмай топширилади. ЎзРТХБ Ҳакамлик судига соат 17:00 гача ЎзРТХБ Арбитраж комиссиясининг (arbitraj) шахсий кабинетига электрон шаклда мурожаат (ариза) (сканер қилинган) клиринг аъзоларининг шахсий кабинети орқали амалга оширилади. Томонлар ўртасидаги битимларнинг бажарилиши тўғрисида барча хабарномалар уларнинг шахсий кабинетлари орқали амалга оширилиши лозим.

151. Агар низо Ҳакамлик комиссияси томонидан кўриб чиқилиши учун қабул қилинса, сотувчи ва харидорнинг маблағлари Ҳакамлик комиссияси қарор қабул қилгунга қадар блокланган ҳолда қолади. Низони Ҳакамлик комиссияси томонидан кўриб чиқиш муддати Ҳакамлик комиссияси тўғрисидаги Низомда белгиланади.

152. Қуйидаги ҳолларда кафолатланган битимни блокировка қилишга йўл қўйилади:

битим бўйича низо ёки даъво юзага келган тақдирда - Ҳакамлик комиссияси қарор қабул қилгунигача;

электрон тижоратни ривожлантириш ва харидларни ташкил этиш бўлимидан ёзма мурожаат қилинган тақдирда - Ҳакамлик комиссияси қарор қабул қилгунигача;

қонун ҳужжатларида ва Биржанинг маҳаллий ҳужжатларида назарда тутилган бошқа ҳолларда.

VIII. Иштирокчиларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш

153. Иштирокчиларнинг қонуний ҳуқуқлари ва манфаатлари қуйидагича таъминланади:

Биржанинг маҳаллий ҳужжатларида назарда тутилган тартибда, электрон кўргазма–ярмарка савдоси қатнашчиларининг тижорат ва хизмат сирларининг сақланишини таъминлаш;

Кўргазма – ярмарка савдосида келиб чиқадиган низолар ва келишмовчиликларни Ҳакамлик комиссиясида ҳал қилиш;

қатнашчиларнинг шахсий маълумотларини уларнинг розилигисиз ёки улар билан келишилмаган мақсадларда фойдаланишни тақиқлаш, қонунларда ва Биржанинг маҳаллий актларида белгиланган ҳоллар бундан мустасно;

ўз фаолияти тўғрисидаги ахборотни, Биржа томонидан ушбу Қоидалар ва қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳажмларда оммавий ошкор қилиш.

154. Қатнашчиларнинг операциялари ва ҳисоблари тўғрисидаги маълумотлар учинчи шахсларга ошкор қилинмайди, қонун ҳужжатларида ва Биржанинг маҳаллий ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

155. Биржа томонидан электрон кўргазма – ярмарка савдосида қатнашиш жараёнида маълум бўлган шахсий маълумотлардан унинг ёзма розилиги ва рухсатсиз кўргазма – ярмарка савдосини ташкил қилишдан бошқа мақсадларда фойдаланилиши мумкин эмас.

156. Биржа ўзининг ҲККПдаги шахсий ҳисобварағида жойлашган иштирокчиларнинг маблағлари билан ўз мажбуриятларини таъминлаши ва уларга жавоб беришга ҳақли эмас.

Иштирокчиларнинг ҲККПдаги шахсий ҳисобиварақларидаги маблағлар хатловга олинмайди, улар бўйича Биржанинг мажбуриятлари бўйича солиқ ва йиғимлар олинмайди.

IX. Биржадаги низоларни ҳал қилиш тартиби

157. Электрон тижорат соҳасида юзага келадиган низолар ва келишмовчиликларни кўриб чиқиш қонунда белгиланган тартибда амалга оширилади.

158. Битимларнинг бажарилмаслиги ёки тегишлича бажарилмаслиги билан боғлиқ низолар ва келишмовчиликлар қуйидагича ҳал қилинади;

Ҳакамлик комиссияси тўғрисидаги Низомга мувофиқ Биржанинг Ҳакамлик комиссиясида судгача бўлган муҳокама ёрдамида;
суд муҳокамаси ёрдамида.

159. Кўргазма – ярмарка савдолари иштирокчилари ўртасида биржада тузилган шартномалардан келиб чиқадиган низоларни ва келишмовчиликларни ҳал қилиш тартиби ушбу Қоидаларда, Биржанинг Ҳакамлик комиссияси тўғрисидаги Низомда ва биржанинг бошқа маҳаллий ҳужжатларида белгиланади.

X. Фавқулодда вазиятлар

160. Фавқулодда вазиятлар қуйидагиларни киритиш мумкин:

Ўзбекистон Республикасининг қонунлари ёки қонуности ҳужжатларининг қабул қилиниши ва уларга ҳар қандай ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш;

давлат органларининг қонун ҳужжатларида назарда тутилган ваколатларга мувофиқ биржага юборилган буйруқлари ёки кўрсатмалари;

ёнғинлар ёки бошқа бахтсиз ҳодисалар;

Биржа эгаллаб турган биноларнинг вайрон бўлиши ёки жиддий шикастланиши;

биржанинг ихтиёрида бўлган техник воситалар ёрдамида бартараф этилиши мумкин бўлмаган электр энергиясининг беқарорлиги ёки ўчирилиши;

дастурий таъминот, компьютер ускуналари, оргтехника, алоқа, шу жумладан телекоммуникацияларнинг ишламай қолиши ёки техник носозликлар;

бинода рўй берган, биржа ходимларининг ва/ёки трейдерларининг, биржа аъзоларининг ҳаёти ва соғлиғига хавф туғдирадиган ҳар қандай ҳодисалар;

фавқулудда, кутилмаган ва олди олиниси мумкин бўлмаган ва одатий савдоларни амалга оширилишни иложсизлантирувчи бошқа ҳодисалар.

161. Биржада одатий савдоларни бузган, бузаётган ёки бузиши мумкин бўлган ёки қатнашувчиларнинг савдода иштирок этишига тўсқинлик қилувчи фавқулудда ҳолатлар юзага келиши туфайли, кўргазма – ярмарка савдоси амалга оширилмаганини тан олиниси ва унинг натижалари бекор қилиниши мумкин.

162. Савдо муваффақиятсиз деб топилган тақдирда, биржа томонидан комиссия йиғимлари олинмайди.

XI. Яқуний қоидалар

163. Электрон кўргазма – ярмарка савдосида қуйидагиларга йўл қўйилмайди:
қатнашчиларни камситиш, битта қатнашувчига бошқа қатнашчиларга мумкин бўлмаган, қонунда кўзда тутилмаган имтиёзлар ёки преференциялар беришга;

биржа томонидан унинг ахборот тизимидан ташқарида тузилган битимларни рўйхатдан ўтказиш;

шахсий манфаатлар (манфаатлар тўқнашуви) таъсири остида Биржа амалдорлари томонидан қарорлар қабул қилиш;

қатнашчиларга тазйиқ ўтказиш, электрон кўргазма - ярмарка савдосида қатнашиш тўғрисидаги маълумотларни ошкор қилиш, рақобатни ноқонуний равишда олдини олиш, чеклаш ёки йўқ қилиш;

бозор конъюнктурасини ўзгартириш ёки нархларни бузиш мақсадида иштирокчиларнинг олдиндан тил бириктириши;

нотўғри ёки бузиб кўрсатилган маълумотларни тақдим этиш ёки тарқатиш, шунингдек маълумотлардан фойдаланишни асоссиз равишда чеклаш;

адолатсиз рақобат;

шартнома мажбуриятларини тегишли тартибда бажаришдан бош тортиш.

164. Биржа кенгаши ушбу Қоидаларнинг талаблари ва Биржанинг бошқа маҳаллий ҳужжатлари талаблари бузилган ҳолларда кўргазма - ярмарка савдоси иштирокчисини электрон кўргазма -а ярмарка савдосида иштирок этишдан четлатишга ҳақлидир.

165. Ушбу Қоидаларнинг бузилишида айбдор бўлган шахслар қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавобгар бўладилар.

“ЎзРТХБ” АЖ

Чикиш _____ сонли
20__ й." __ " _____ даги

НОРЕЗИДЕНТЛАР УЧУН АКЦЕПТ-АРИЗА

1. _____,
(ариза берувчининг таъсис ҳужжатларига ёки давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳномага мувофиқ юридик шакли кўрсатилган тўлиқ номи) номидан _____, (раҳбарнинг тўлиқ Ф.И.Ш) _____, асосида фаолият юритувчи (ҳужжат, таъсис шартномаси, устав, низом ва бошқалар, ишоннома) **ва миждоз сифатида иштирок этиш учун рўйхатдан (аккредитациядан) ўтказишингизни сўраймиз биржа савдоларида КЯС тизимида**
2. Ушбу билан, биз ўзимизни "ЎзРТХБ" АЖ томонидан кўрсатилган хизматлар учун шартнома тузган деб ҳисоблаймиз.
3. Шунингдек, биз "Ўз РТХБ" АЖнинг биржа хизматларини тақдим этиш тарифлари шкаласи ҳажмига рози бўламиз.
4. Биз.2016 йил 02 августдаги 249-сонли ВМҚнинг талабларини ўз вақтида ва тўлиқ бажариш мажбуриятларини оламиз.
5. "ЎзРТХБ" АЖда ҳисоб-китоб ва клиринг операциялари Қоидалари, Биржа савдоси қоидалари, электрон кўргазма – ярмарка савдоси Қоидаларини тўлиқ ва сўзсиз қабул қилганлигимизни билдирамиз.

БИЗНИНГ РЕКВИЗИТЛАР

1. Манзил:

юридик _____

почта _____

эл.почта _____

хизмат тел. рақами: (+_____) _____

мобиль тел. рақами: (+_____) _____

2. СТИР/ёки норезидент учун ўрнини босувчи рақам

_____ Юрисдикцияси _____

Банк: _____

х/р _____

СВИФТ _____

Давлат рўйхатидан ўтганлик тўғрисидаги гувоҳнома / Рўйхатдан ўтганлик тўғрисидаги ҳужжатнинг номи ва рақами: _____

Серияси, рақами _____ Хужжат берилган сана _____

Рўйхатга оловчи идора

Сизга _____ -сонли ФИП, _____ рақамли ID бўйича ХККП ҳисобида тўпланаган маблағлар билан операцияларни амалга оширишда мажбурий деб ҳисоблашингиз керак бўлган имзолар ва муҳрлар намуналари тўғрисида хабар берамиз.

Лавозим	Ф.И.Ш.	Имзо намунаси
____(биринчи имзо)		
____(иккинчи имзо)		

Муҳр изининг намунаси

Ваколатни тасдиқлаган ташкилот муҳрининг ўрни

ва имзолар

Раҳбар _____

Бош бухгалтер _____

20 __ й. “ __ ” _____

Муҳр ўрни

1. «X» белгиси билан белгилансин

2. Тақдим этилган маълумотларнинг тўғрилигига ариза берувчи жавобгардир

ХККП белгилари, ФИП рақами, ID _____